

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME
KOMİSYONU ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON
ALT KOMİSYON TUTANAKLARI

-----0-----

15 Mayıs 2025 Perşembe

-----0-----

KONU

- Alt Komisyon Başkanı Ahmet Salih Dal'ın, Kamu Denetçisi Ertunç Erkan Balta'nın toplantıda bulunmadığına, yerine Kamu Denetçisi Özcan Yıldız'ın sunum yapacağına ilişkin açıklaması
- Kamu Denetçileri Fatma Benli Yalçın, Sadettin Kalkan, Abdullah Cengiz Makas ve Özcan Yıldız'ın 2024 Yıllık Raporu kapsamında kendi faaliyet alanlarıyla ilgili sunumları

15 Mayıs 2025 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 14.31
BAŞKAN: Ahmet Salih DAL (Kilis)
----- 0 -----

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Değerli milletvekili arkadaşlar, çok kıymetli kamu denetçisi arkadaşlarımız ve değerli basın; toplantı yeter sayımız vardır, toplantıya açıyorum.

Öncelikle, hepinize hoş geldiniz diyorum.

Bu toplantımızda sayın kamu denetçilerimize yaptıkları çalışmalarla ilgili söz vereceğiz ve onlar da kendi çalışmalarlarıyla ilgili bize bilgi aktaracaklar. İsterseniz hemen başlayalım.

Bu arada, Erkan Bey burada değil, Erkan Bey'in yerine Özgür Bey sunum yapacak.

O zaman ben ilk sözü Fatma Hanım'a veriyorum.

Buyurun Fatma Hanım.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Çok teşekkür ederim Kıymetli Başkanım.

Değerli Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; adım Fatma Benli Yalçın. Kıymetli Komisyonunuzun takdiriyle Aralık 2020 tarihinde Kamu Denetçisi olarak seçildiğim dönemden itibaren görev yapmaktayım.

Daha önceki yani raporun görev süresi olan 2024 yılı içerisinde mahallî idareler, insan hakları, ulaştırma, basın, iletişim ve nüfus, vatandaşlık, mültecilerle ilgili başvuruları almaktaydım 3'ü uzman yardımcısı olan 15 uzmanımla birlikte. Bu sene yeniden kamu denetçisi olarak seçildiğimizde yeni yapılan iş bölümü ilkeleri gereği ulaştırma, basın, iletişim başka bir denetçi arkadaşımıza tevdi edildi; bunun yerine kadın hakları, engelli hakları, sosyal hizmetler, çocuk hakları ve ailenin korunmasına ilişkin başvurular alındı. Bu noktada, raporumuzun görev alanı içerisinde olan 2024 yılı içerisinde benim denetçilik birimimde 2.147 tane dosya tamamlandı. Kadın hakları, çocuk, engelli ve sosyal hizmetler alanındaki başvurular ise diğer denetçimiz tarafından... 947 taneydi, bunlarla ilgili bilgi vereceğim ancak özellikle Komisyonunuzun bilgisine sunmak istediğim üzere, bizim yaptığımız çalışma sadece başvurular üzerinden karar tesis etmek değil. Biz tek bir başvuru üzerinde yaptığımız çalışmalarla dahi aynı sorunu yaşayan on binlerce, hatta yüz binlerce insanı etkileyecek karar alma imkânına sahibiz sizden yani Meclisten aldığımız güçle. Anayasal bir kurum olmanın verdiği avantajı kullanıyoruz bu noktada çünkü başvurular bize yapıldığında idarenin işleyişindeki aksaklıkla ilgili ya da sıkıntılarla ilgili sorun üzerinde haberdar olma imkânımız oluyor. Bu nedenle de idarelerle çok fazla görüşmek suretiyle, aksayan yönü onlara iletmek suretiyle oradaki problemin kökten çözülmesine vesile olabiliyoruz.

Geçtiğimiz sene içerisinde olduğu için örnek verebileceğim bir konu, örneğin, cezaevlerindeki 60 bin ila 70 bin arasında olduğu ifade edilen ehliyet sorunu. Biliyorsunuz, 31 Temmuz'a kadar ehliyetlerin yenilenmesi gerekiyor. Ehliyetleri süresinde yenilemeyenler için idari para cezası tesis edilecek. E, cezaevinde bulunan kişilerin de şahsen müracaat etme şansları yok. Bununla ilgili sadece 3 başvuru üzerine yaptığımız çalışmalarda -özellikle de bir uzmanımın üstün gayretleriyle- defalarca farklı idarelerle görüşmek suretiyle bu konuda bir genelge çıkarılmasına vesile olduk çünkü cezaevlerinde el terminali vasıtasıyla nüfus cüzdanlarının değişmesi mümkün ama ehliyetlerle ilgili bir düzenleme olmadığı için bunu yapamıyorlardı. Yazdığımız yazılarda da bu nedenle idari para cezası verilmemesi gerektiğine, mücbir sebep sayılması gerektiğine ilişkin yazılarımız da olumlu sonuçlanmıyordu ancak Kamu Denetçiliği Kurumunun Meclisten aldığı güçle yaptığı çalışmalar ve idarelerle yaptığı, gerçekleştirdiği çalışmalar neticesi çıkarılan genelgeyle bu sorun çözülmüş oldu. Şu an çok daha az başvuru alıyoruz, sadece bazı ceza infaz kurumlarında ilgili el terminali bulunmadığına ilişkin başvurular alıyoruz. Onlara ilişkin yazdığımız yazılarda da 31 Temmuz'a kadar bu aksaklığın çözülmesi, yapılamadığı takdirde de mücbir sebep sayılmasına ilişkin çalışma gerçekleştiriyoruz.

Yine, başka bir örnek vermem gerekirse; HGS'lerle ilgili çok fazla başvuru almaktaydık çünkü biliyorsunuz bazen HGS rakamları tebligat için çıkarılan masrafin altında kalabiliyor. Sayı çok fazla olduğu için -senede ortalama 2,5 milyon idari tebligat çıkarılıyor- bu nedenle onların tebliğ süresi uzatılabilir, hatta icraya konduğu zaman normalde on beş gün sonra 4 kata çıkan ceza avukatlık ücretinin, masraflarla 10 kat şeklinde ödenmesiyle sonuçlanabiliyor. Bu konuda tavsiye kararı tesis ettiğimizde hem on beş günlük sürenin çok kısa olduğu, bunun kademelendirme yapılması gerektiğini ifade etmiştik, aynı zamanda, yazılı mesaj, mail yoluyla da başvuran bilgilendirildikten sonra işlem yapılması gerektiğine ilişkin bir karar tesis etmiştik. Burada yaklaşık 5-6 satırlık kararımızın aynısını yine Meclis takdir ettiği için aynı şekliyle kanunlaştı ve bizim HGS'lerle ilgili aldığımız başvuru sayıları düştü. Şu an sadece plaka okumasında hata olduğu gerekçesiyle başvurular almaktayız, onu da karayollarında irtibat gişemiz olduğu için sadece yazı dahi yazmadan telefon açmak suretiyle başvuru iletmemiz ve onların da...

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Sayın Vekilim...

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Buyurun Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Vekilim biraz geç geldi ya, kısa, böyle bir cümleyle tekrar özellikle... Çok önemli bir konu yani ehliyet konusu ve HGS... Tekrar bir neydi, ne hâle geldi, bir daha kısa şey yaparsanız...

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Tabii, Kıymetli Başkanım.

Bildiğiniz üzere Meclis adına denetim yapan Sayıştay ve Kamu Denetçiliği Kurumu var sadece. Bu nedenle biz sadece başvurular üzerine hareket etmiyoruz Kıymetli Vekilim. Başvurularla sorunu görüyoruz, bir nevi ağaçlarda, ağaçları görmek suretiyle oradaki sıkıntıları tespit edebiliyoruz ve orman üzerinde genel karar verebilmesi için idareyle çok sık görüşme yapmak suretiyle bütün o konuda sıkıntı yaşayan ama bize başvuruda bulunmayan vatandaşın sorununun çözülmesine vesile oluyoruz. Bununla ilgili Başkanımın daha önce de ifade ettiği üzere 2 tane örnek verdim örneği sadece benim denetçilik birimimde olan. Biliyorsunuz, 31 Temmuz'a kadar ehliyetlerin değişmesi gerekiyor ancak cezaevinde bulunanların şahsen müracaat şartı olduğu için ehliyetlerini değiştirmesine fiili anlamda imkân yok. Cezaevlerinde el terminaleri vasıtasıyla nüfus cüzdanları değişebiliyor, bununla ilgili düzenleme var ama ehliyetle ilişki yok. Bununla ilgili bize başvuru yapıldığında biz cezaevinde Genel Müdürümüzle, ayrıca farklı idarelerle defaten -bunun içerisinde Nüfus Vatandaşlık Genel Müdürlüğü dâhil- görüşmeler yapmak suretiyle genelge çıkarılmasına vesile olduk. Şu an o el terminaleri vasıtasıyla talepte bulunan cezaevindeki kişileri özel kabul odalarında toplayıp

başvurularını alabiliyorlar ki bu 60 bin ila 70 bin kişi arasındaki cezaevinde ehliyet alması gereken kişiyi etkiliyor. Aynı şekilde, bizim tek bir karar vermemiz yasa koyucunun dikkatini çekmek suretiyle, yasa değişikliğiyle, bazen yönetmelik ya da genelge değişikliğiyle sonuçlanabiliyor. Buna ilişkin verdiğim örnekte de daha önce 2024 yılında biz HGS'lerle ilgili başvurulara bakan denetçilik birimiydik. HGS'lerde, biliyorsunuz, tebligat uzun sürebiliyor Tebligat Kanunu'ndan kaynaklanan sebeplerle, bir de çok fazla, senede 2,5 milyon civarında idari kayıt olduğu için ancak süre uzadığı zaman, özellikle de kişinin haberi olmadan dosyaları icraya konduğunda kişi 5 lira ödemesi gerekirken avukatlık ücreti masraflarla bunun 10 katı kadar ücret ödemek zorunda kalabiliyordu.

Aslında, ayrıca ifade etmediğim Başkanım, Fatih Köprüsünde de normalde geçmemesi gereken ama muğlaklık nedeniyle geçen ve hemen ceza tebliğ edilmediği için de nasılsa benim aracım buradan geçebilir düşüncesiyle defaten aynı kuralı ihlal eden vatandaşlarımızın başvurularını almaktaydık. Mesela, bununla ilgili tavsiye kararı verdik, idare bununla ilgili daha net düzenlemeler yaptı, şu an o başvuruları almıyoruz. HGS'yle de ilgili 15 günlük süre yerine, kademeli bir süre getirilmesi gerektiğine ilişkin kapsamlı bir karar tesis ettik. Aynı zamanda, özellikle icraya konulmadan önce yazılı mesaj ve mail yoluyla vatandaşın bilgilendirilmesi gerektiğini ifade eden hususları kararımızda dercettik ve yasa koyucumuz takdir etti, bizim kararımızdaki sanırım beş altı cümlelik aynı karar yasalaştı. Bunun yasalaşmasıyla sorun çözülmüş oldu. Biz aynı başvuruları almamaya başladık.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Şey diyoruz ya, Kamu Denetçiliği Kurumu hukuka ve hakkaniyete göre karar alır; işte, hakkaniyet yani daha öncesi hukukta yok öyle bir şey, hakkaniyete göre bir tavsiye kararı alıyorsunuz, daha sonra da Mecliste yasalaşmasıyla beraber kökten çözülmüş oluyor.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Doğru, Kıymetli Başkanım. Sizin Komisyonunuzdan aldığımız güçle aslında biz idareyle bu görüşmeleri gerçekleştiriyoruz. Ayrıca, sorunu çözebilme yeteneği olan kişilere ve kuruluşlara bunu iletmek suretiyle problemi daha hızlı görmelerini sağlıyoruz. Aynı örnek üzerinden gidebilirim; örneğin, başka bir bakanlık, şu an Millî Parklarda da HGS kullanmaya başladı, daha önce kapılarda ücret alınırken. Bakanlık açısından da oldukça olumlu bir uygulama çünkü gelirleri 3 kat arttı. Ayrıca, kapılarda da daha az sıra beklemek durumundalar ancak biliyorsunuz, alışkanlıklarımız genelde bizi etkiler, vatandaşlar sürekli kapıdan para ödemeye alıştıkları için HGS'ye girdiklerinde maalesef HGS'de yeterli bakiye bulundurmamaya başladılar. Biz bunu sadece üç başvurudan fark ettik. Karayollarıyla ilgili başvurulara daha önce baktığımız için ilgili bakanlıkla görüşme yaptık ve onlara şunu söyledik: Bir, onlar peşin ödeme esasına sahip oldukları için yasaları çok eski, avukat para cezası çıkıyor ki yasa teklifleri, yasa çalışmaları onların 4 kata indirilmesi şeklinde. Hâlbuki şu an Karayolları Trafik Kanunu sizin takdirinizle -on beş ve kırk beş gün- geçirilmiş durumda. Dolayısıyla daha yeni bir yasa olduğu için, yasa çalışmalarını bu yönde yapmaları gerektiği konusunda sadece bilgilendirme yaptık. Sonuçta bu, yasa çıkarılması Meclisimizin takdiri.

İkinci konu, kendileri PTT'yle anlaşma yapmışlardı, ayrıca parklara gelmeden önce de büyük bez afişlerle de vatandaşları bilgilendirmişlerdi ama bazen bilgilendirmek yetmiyor, dediğim gibi alışkanlıklar çok önemli, hepimiz biliriz ki HGS kullanan herkes arada "Acaba bakiyem eksik mi?" diye Karayollarının hesabına girer. Mesela, biz, PTT çok bilinen bir yöntem olmadığı için bu konuda da bir güncelleme yapılması gerektiğini hem ilgili bakanlık bürokratlarına hem de Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezine ilettik. Buradaki amaç, bizim sadece üç dosyadan tespit ettiğimiz sorunu ancak çok daha fazla vatandaşımızı etkileyen sorunu kendilerine iletmek ve çok daha hızlı yürümelerini sağlamak.

Yine, çocuk haklarıyla ilgili olduğu için bir örnek daha vermek istiyorum. Risk grubu olduğu için biz bunu basınla paylaşmayacağız, o yüzden sadece genel ifadeleriyle açıklamam gerekiyor. Yapılan araştırmalar bir risk grubundaki çocukların ileride suç işleme oranının diğerlerine nazaran 11 kat daha fazla olduğunu gösteriyor. Bu bilgiler bir bakanlıkta ama o bakanlık çocukla ilgili herhangi bir çalışma yapan bir bakanlık değil. Biz bu durumu tespit ettiğimizde ilgili verileri, çocukla çalışma yapan Millî Eğitim Bakanlığımız, Gençlik Bakanlığımız gibi yetkililerle paylaşarak çalışmadan bahsettik. Dolayısıyla risk grubunun yüksek olduğunu ifade ederek bu çocuklara daha fazla dikkat edilmesi, daha fazla çalışma yapılması gerektiği yönünde bir ön mutabakata vardık. Hatta şu an pilot ilçelerde çalışmaya başlanacak çünkü Kamu Denetçiliği Kurumu anayasal bir kurum olduğu için sorunları tespit etme, öyleyse o idarelerle daha rahat iletişim içerisinde bulunma imkânına sahip; ki İçişleri Bakanı, Bakan Yardımcımız, Göç İdaresi, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, AFAD, Dışişleri Bakan Yardımcılarımız, genel müdürler, Aile Bakanımız, Bakan Yardımcılarımız, genel müdürlerimiz, Çevre Bakan Yardımcılığı, RTÜK üyesi, TİHEK, Kişisel Verileri Koruma Kurulu, telefonlar bizde olduğu için Rekabet Kurulu üyesi... Şu an aklıma gelmeyen pek çok idareyle yapılan başvurulardan hareketle görüşmeler gerçekleştirdik ve onlara başvurularda gördüğümüz sorunları aktararak daha geniş genelge, yazı ya da uygulama değişikliği şeklinde, çalışmalar gerçekleştirilmesi gerektiği yönünde bilgilendirmeler yaptık.

Ben çok fazla vaktinizi almak istemiyorum, hızla devam etmek istiyorum. O yüzden somut örnekler veriyorum ki Kamu Denetçiliği Kurumu sadece bire bir karar veren bir kurum olarak nitelendirilmesin. Bizim yaptığımız çalışma bir başvuranın haklarını korumak. Başkanımın da çok isabetle ifade ettiği üzere, sadece hukukilik denetimi yapmıyoruz, bizim için hakkaniyet ve iyi yönetim denetimi çok önemli. Kişilerin başkasına zarar verme amacıyla başvuru yapması söz konusu olabiliyor, bu bizim için çok önemli hakkaniyet denetimi açısından ya da kişinin haklı olan bir talebinin yerine getirilmesi aynı hakka sahip olan diğer insanların hakkına ulaşmasını öteleyecekse bu duruma da dikkat ediyoruz ama bunun haricinde geneli etkileyen sorunlarda idareyle görüşmek suretiyle sorunu hem başvuran hem diğerleri açısından çözmek için uğraşıyoruz. O yüzden, hem idarelerle görüşme ya da sadece bilgi, belge talep etmek suretiyle... Örneğin, benim denetçiliğimde yapılan başvuruların yüzde 15,65'i dostane çözümlendi ki bir kısmında bilgi, belge talep ettiğiniz için ortalamamız elli günde. Gönderme kararı sonrası da sadece gönderme kararı tesis etmemiz üzerine çözülen uyuşmazlık oranı yüzde 20. Dolayısıyla, bize müracaat eden kişilerin yüzde 20'den fazlasını iki aydan kısa sürede sonuçlandırmış durumdayız. Bu da dediğim gibi, Meclisten aldığımız güçten kaynaklanıyor. Başvuranın incelenemezlik aldığı, yasal mevzuatımız gereği bakamadığımız durumlarda dahi başvuruna hakları noktasında bilgilendirme yoluna gidiyoruz. Ayrıca, idarenin yapabileceği bir husus varsa idareyi bilgilendirmek suretiyle başkalarının o sıkıntıyı yaşamamasını engelliyoruz. Örneğin, kişi akşam karanlığında özel bir şahsın arazisine girip arabası çukura düştüğü için tazminat talep edebiliyor. Biliyorsunuz, tazminat, kusur, zarar ve illiyet bağına gerektiren bir durum. Zaten burada idarenin kusurlu bir

durumu yok. Burada incelenemezlik kararı versek bile mevzuatımız gereği, örneğin, valiyi arayıp "Bu vatandaşımız o çukura düşmüş, bir başka vatandaşımız da aynı hataya düşüp oradan geçebilir ve daha vahim sonuçlara sebebiyet verir." şeklinde onları bilgilendirebiliyoruz. Bu anlamda, dostane çözüm kararlarımızı çok fazla önemsiyorum. Sadece, dediğim gibi, dostane çözüm kararlarımızda en önemli konu hakkaniyete uygun olması.

Hemen bitiriyorum Başkanım. Vaktinizi çok almak istemiyorum, yoksa Kamu Denetçiliği Kurumunun anlatılabilecek çok fazla hususu var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Normal süre bitti, ben araya girdiğim için...

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Hemen bitiriyorum.

Çocuk hakları çok önemli. Çocukların birey olduğu gerçeğinden hareketle özel bir çalışma yapıyoruz. On senedir çocuktan başvuru alan ilk ve tek kurumuz. Çocuk veri sistemimizi güncelledik ki onlara anket yapmak suretiyle çocukların görüşlerini alarak kararlarımızda idareyi yönlendiriyoruz. Ayrıca, çocuk dostu karar versiyonuyla, renkli mektuplarla, çocuklara bize müracaat ettikleri için teşvik eden özel yazılar gönderiyoruz, bununla ilgili özel çalışmalar gerçekleştiriyoruz.

Çok konu var, son cümle de... Yapılan çalışmaların yanı sıra özel raporlarımız var. Gazze özel raporumuz geçen sene şubat ayında yayımlandı, 7 tane de özel tematik raporumuz oldu. Tabii, birim çok yoğun olduğu için Gazze çalışmalarımızı hafta sonu yapmak durumundayız ancak gururla ifade edebilirim, Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Adalet Divanına gönderdiğiniz raporlar alanında oldukça iyiler, hatta İngilizcesinden grafiğine kadar Kamu Denetçiliği Kurumumuz tarafından gerçekleştirildi.

Aslında bu kadar yoğun işler yapılabilmesinin tek sebebi var: Bir, sizlerden aldığımız güçle çalışmak, anayasal bir kuruluş olduğumuz için idarenin bunu daha iyi fark etmesini sağlamak. İkincisi -burada söylemeden edemeyeceğim- uzmanlarımızın çok iyi olması ve çok özveriyle çalışması. O yüzden, verdiğiniz destek ve bu çalışmaları yapmamıza vesile olduğunuz için teşekkür ediyorum, sağ olun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Evet, teşekkür ediyoruz. Özellikle -geçen dönem arkadaşlar var mıydı- Gazze'ye ile ilgili çok güzel bir rapor hazırlamışsınız, emeğinize sağlık.

Şimdi, kendi alanıyla ilgili bilgi sunmak üzere sözünü Sayın Saadetin Kalkan Bey'e veriyorum.

Buyurun Sayın Kalkan.

KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN - Sayın Başkanım, Komisyonumuzun sayın üyeleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Görev dağılımında benim görev alanım, kamu personel sistemine ilişkin, rejimine ilişkin meydana gelen ihtilafların yapılan başvurular neticesinde çözüme kavuşturularak ilgili idarelere bu hususta da tavsiye kararları göndermektedir.

Kamu personel sistemi hakkında kısa bir bilgi, teorik bilgi vermek isterim, daha sonra da yapılan başvurularla ilgili kısa bir açıklama yapmak isterim. Kamu personel sistemi denilince akla devletin üstlendiği görevleri yerine getiren personelin bağlı olduğu temel politika ve esaslar gelmektedir. Kamu personel sistemimiz incelendiğinde tarihsel gelişime uygun olarak idari, akademik askerî ve adli personel başlıkları altında adlandırılmış ve ayrı kanuni düzenlemeler altında da faaliyetlerde bulunmuşlardır. Devlet Memurları Kanunu'nda açık bir tanım olmamakla birlikte, Anayasa'nın 128'inci maddesi "Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür." ifadesiyle kamu personel rejiminin genel tanımını yapmaktadır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda da kamu hizmetlerinin memurlar, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçiler eliyle görüleceği kurala bağlanmıştır. Bu hüküm ve kurallar çerçevesinde görevlerini yerine getirirken oluşan ihtilaflar veya hak ve menfaat ihlalleri sonucunda kamu görevlilerinden ve vatandaşlarımızdan şu başlıklar altında şikâyetler alınmaktadır: Personel alımı, kontenjan sınırlamaları gibi atanamamadan kaynaklanan sorunlar, atama, nakil, görevlendirme ve yer değiştirme, ödevler, sorumluluklar, genel haklar ve yasaklar, ilerleme ve yükselme, personelin değerlendirilmesi, mali haklar, sosyal haklar ve yardımlar, disiplin cezaları ve memuriyetin sona ermesi, sözleşmeli ve geçici personel sorunları, özelleştirme kapsamındaki personelin durumu, kadro ve pozisyonlar, kamuya personel alımına ilişkin sınavlar, kamu personelinin tutum ve davranışları hakkındaki şikâyetler, mobbing ve kötü muamele buna dâhil olmaktadır. Genellikle bu başlıklar altında şikâyetler yapılmaktadır ama "En çok hangi başlıklar altında, hangi konularda başvuru yapılıyor?" denilirse beş konu var bu hususta; atama, nakil ve yer değiştirme, mali haklar, kamu personelinin tutum ve davranışları, disiplin cezaları ve personel alımı en çok başvuru yapılan alanlardır diye düşünüyoruz.

2024 yılında da kamu personeliyle ilgili uyuşmazlıklarda yapılan başvuru sayısı 3.170 adettir. Bu 3.170 adet başvurunun kabul edilebilir dediğimiz, esas incelemeye tabi tutulan başvuru sayısı 879 adet, bu da başvuru miktarının yüzde 28'ine denk geliyor. Bu kabul edilebilir başvurulardan sonuçlanan: 364 adet ret kararı verilmiştir; 253 adet tavsiye kararı, 162 adet kısmen tavsiye, kısmen ret kararı, 100 adet de dostane çözüm kararı verilerek ilgililere, kurumlara ve idarelere bildirilmiştir.

Benim arzum kamu personel sistemiyle ilgili bu kadardır.

Başvurular devam ediyor, problemleri çözmeye...

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi de kendi alanıyla ilgili bilgi sunmak üzere Sayın Abdullah Cengiz Makas Bey'e söz veriyorum.

Buyurun Sayın Makas.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Sayın Başkan, Sayın Karma Alt Komisyon üyelerimiz, değerli milletvekillerimiz; hepinizi sözlerime başlarken saygıyla selamlıyorum.

Bendeniz, kasım ayı itibarıyla yeniden seçilen Kamu Denetçisi Abdullah Cengiz Makas. "Yeniden seçilen" diyorum çünkü ilk seçilen kamu denetçilerinden biriydim, sekiz sene sonra Komisyonumuz takdir ettiler, tekrar bu göreve geldim. Kuruluş aşamasında birlikte çalıştığımız arkadaşlarımızla Kurumun kurulmasında hep beraber emek verdik. Sizlerle beraber olmuştuk, burada Komisyon üyelerimiz vardı.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Ben kuruluşunda vardım 2012'de.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Evet.

Sayın milletvekilleri, bugün 2024 yılı itibarıyla Kamu Denetçiliği Kurumunun faaliyetlerini görüşmek üzere buradayız. Ben de kısa bir sunum yapacağım, gerekirse sorularla açabiliriz.

Malumualiniz, bizden önceki dönemin yani kasım ayında seçtiğimiz için bir önceki dönemin aslında sunuşunu yapmış olacağız. Onun için benden önceki görev yapan kamu denetçimize de buradan hem gayretlerinden dolayı teşekkür ediyorum hem de onu burada anmak isterim doğrusu.

Öncelikle şunu ifade edeyim: Sanki kamu idarelerinde, böyle, direnç varmış gibi bir algı var. Ben kendi alanımla en azından onu söyleyeyim, kamu idareleriyle çok uyumlu bir şekilde çalıştığımızı çok net olarak söyleyebilirim. Belli tavsiye kararlarında, belli konularda mevzuattan kaynaklanan sorunlar olabilir ama genel anlamda bunu ifade etmek isterim ki kamu idareleriyle -en azından kendi alanımla ilgili söyleyebilirim- çok uyumlu bir çalışma sürdürdüğümüzü ifade etmek isterim. Ondan dolayı da bilmiyorum burada...

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Yıl sonunda başarıya bakacağız. Yüzde kaç tavsiye kararlarına uymuşlar, dostane çözüm ne kadar olmuş?

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Evet.

Şimdi, Kamu Denetçiliği Kurumu, Anayasa'nın kendisine verdiği görevi yapmak üzere idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri, malumunuz, hukuka ve hakkaniyete uygunluk açısından denetlemeyle yetkili. Şimdi, bu, tabii, kamu idarelerinin bunun farkında olması da yani Ombudsman ve kamu idarelerinin, kamu yöneticilerinin uyumlu çalışması burada çok önemli, çok da önemsiyorum doğrusu çünkü bu, kamu görevlilerinin itibarı açısından da kamu idarelerinin vatandaş nezdindeki itibarı açısından da devlete olan güvenleri açısından da oldukça önemli. Dolayısıyla Kamu Denetçiliği Kurumu bu anlamda da çok önemli bir fonksiyonu icra ediyor.

Bu genel girişten sonra görev alanımla ilgili çalışma ve sosyal güvenlik alanı, ekonomi, maliye ve kamu işçileriyle ilgili sorunlar bizim denetçiliğimize geliyor şikâyetler. Hemen istatistikleri vereyim. Daha sonra birkaç konuyu arz ederek sözlerimi bitirmek isterim.

İstatistikler şöyle: 2024 yılı içerisinde çalışma ve sosyal güvenlik alanında toplam bize 1.039 başvuru olmuş. Bu başvuruların neredeyse yarısı doğrudan sosyal güvenlik sistemine ilişkin. Alt başlıklarına bakarsak işte, Sosyal Sigortalar yüzde 36, Emekli Sandığı yüzde 16,75; BAĞ-KUR yaklaşık yüzde 1 oranında dağılım göstermektedir. Çalışma ve sosyal güvenlik alanındaki başvuruların diğer önemli kısmı da iş hukukuyla ilgili. Bu alanda yapılan başvurular toplam başvuruların yaklaşık dörtte 1'ini oluşturuyor. İşçi-işveren sorunları yüzde 10 civarında. İdarenin asıl işveren konumunda olduğu iş sözleşmelerine dair başvurular ve şikâyetler de yüzde 9,43; yaklaşık yüzde 10. İdarede işçi statüsünde çalışanların, kamuda işçi statüsünde çalışanların başvuruları da yüzde 3 oranında. Buna ek olarak sendikal faaliyetler, toplu iş ilişkileri, iş sağlığı, güvenliği, iş kazaları ve çalışma koşulları 2024 yılı boyunca toplam başvuruların yüzde 2,5'ini teşkil ediyor. Ekonomi, maliye ve vergi alanında ise rakamlar şöyle: 2024 yılı için söylüyorum bu rakamları; 772 başvuru olmuş, bu başvuruların büyük bir çoğunluğu finansal konulara ait. Mesela, bankacılık sistemi işlemleri yüzde 36, sigortacılık yüzde 11, sermaye piyasaları yüzde 3, finansal tüketici hakları yüzde 3 yaklaşık. Bu ikinci sırada da yüzde 20'lik oranla vergi geliyor.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Çok özür dilerim, sigorta ne kadardı?

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Sigorta yüzde 11 efendim; yüzde 11,27. Ekonomi, maliye ve vergi alanındaki diğer başvurulara baktığımızda ise kamu borçları yüzde 7,5; kamu alacakları yüzde 5,7; mali suçlar ve kaçakçılık yüzde 1,6; rekabetin korunması da binde 2 yani çok az rekabetle ilgili başvurular. Evet, genel olarak istatistikler böyle.

Efendim, şimdi, malumualiniz, 6328 sayılı Kanun'umuzun 22'nci maddesinde Kamu Denetçiliği Kurumuna yıllık rapor yazma görevi veriliyor. Dünyanın her yerinde ombudsman evet, halkın şikâyetlerini inceler ama bir görevi daha vardır -yıllık rapor olarak girmiş bizim kanunumuza- o da yıl içerisindeki bu şikâyet başvurularından kamu idareleriyle ilgili genel bir resim çıkarmak ve idarelerde nerelerde sorun var, nerede sorun yaşanıyor, onunla ilgili raporlar hazırlamak. Yıllık raporun aslında arkasındaki amaç o. Zaten bu vesileyle toplandık. Dolayısıyla, bu bir yıl içerisinde bize gelen şikâyetlerden ben 3 tane konuyu öne çıkardım, onu arz etmek isterim eğer izniniz olursa.

Birincisi: Bu icra dairelerinde satılan araçların geçmiş dönem muayene borcunun ihale yoluyla alıcıdan tahsil edilmesi sorunu. Bu, bizim şikâyetlerle ilgili bize yansıyan bir sorun. Dolayısıyla genel anlamda baktığımızda böyle bir sorun olduğunu görüyoruz. Bu nedir? İhale, icra yoluyla alıyor ama geçmiş döneme, aldığı tarihten önceki döneme ait borç bir şekilde yer alıcıdan tahsil edilmek isteniyor ve muayenesini yaptıramıyor, dolayısıyla sorun. İdare de diyor ki: "Bu konuyla ilgili bir düzenleme yok." Dolayısıyla açıkta bir durum var. Bu konuyu bir genel sorun olarak arz etmek isteriz. Bunu zaten raporlarımızda biz belirteceğiz. Detaylara girip detayda boğulmak istemiyorum.

İkinci bir konu da mesela 18 yaş altındaki çalışanların ebeveynlerine ait iş yerindeki hizmetlerinin sigortaya sayılmaması sorunu. Bu da bizim açımızdan, gelen şikâyetlerden çıkardığımız genel bir sorun. 2024 yılı içerisinde tam 19 başvuru var bu konuyla ilgili ve bu konuyla ilgili de ciddi çalışmalarımız ve incelemelerimiz var, SGK nezdinde girişimlerimiz var. Onların açıklamasına göre "18 yaş altındaki bir çocuğun anne ve babasına ait iş yerinde sigortalı sayılabilmesi için hizmet akdinin, kanunun 271'inci maddesine uygun şekilde yapılması gerekmektedir." demişiz. "Bu maddeye göre hizmet akdinin geçerli olabilmesi için -ha, burası önemli- vasinin katılımıyla yazılı olarak düzenlenmiş ve hâkim tarafından onaylanmış olması şartı aranmaktadır. Bu şartlar yerine getirilmediği durumlarda yapılan sigorta bildirimleri geçerli sayılmamaktadır." Bu konuda çok ciddi sorun var. Dolayısıyla bunu da biz gündemimize aldık. Yargıtayın kararları var, teknik detaya girmek istemiyorum ama genel anlamda biz bunun ciddi şekilde tespit edilmesi lazım geldiğini vurguluyoruz. Dolayısıyla, fiilî çalışması gerekiyor 18 yaş altındaki çocuğun ve bu da tespit edildiği zaman hizmet akdinin gerçekleştirildiğini ve dolayısıyla sigortalı sayılması... Bu konuda, tabii, belki idare açısından da kötüye kullanım şeyi çok fazla olabilir ama bunun ciddi şekilde tespit edilmesi gerektiğine inanıyoruz. Yani çıkardığı genelgeyle, fiilen çalışıyor olsa da hiçbir şekilde bunu sigortaya saymıyor. Bunu da bir genel sorun olarak görüyoruz.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Tespiti nasıl yapılabiliyor bunun?

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - İş yerinde denetimle yapılıyor efendim.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - İş yerinde denetim.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Evet.

Şimdi bir konu daha var efendim, onu da arz edeyim. Bu da çok enteresandır yani bundan sonraki süreçte çok fazla başvuru alacağımızı düşünüyoruz bu konuda, belki size de gelebilir. Sürekli işçi kadrosuna geçirilen işçilerin görev yeri değişikliği sorunu. Bunu da bir sorun olarak görüyoruz biz. KHK'yle sürekli işçi olarak kamuya geçmiş olan kamu işçilerinin, malumunuz, mevzuattaki maddeye istinaden yer değişikliği yapılamıyor. Bunun da mutlaka bir istisnasının olması lazım, bir dengesinin olması lazım, burada çok katı duruyor idare, kendi gerekçeleri olabilir ama burada insan hakları açısından, anayasal haklar açısından değerlendirmek lazım meseleyi. O bakımdan, biz, bir can güvenliği meselesi olduğunda, engellilik söz konusu olduğunda, ciddi sağlık durumu söz konusu olduğunda bunun istisna edilmesi gerektiğini düşünüyoruz, bu konuda da tavsiye kararlarımız var doğrusu; bunu da yine genel bir sorun olarak sizlere arz etmek isteriz. Burada aslında idarenin de ihtiyacı olabilir yani bu kuralı katı uyguladığında ihtiyacı olduğu hâlde o şeyi kullanamıyor; mesela, 2 tane il var yan yana, birinde işçi fazlası var, o tarafa kaydıramıyor yani o bakımdan idarenin de bir menfaati olabilir. O bakımdan, burada istisna yapılmasını, özellikle anayasal haklar, temel haklar açısından değerlendirilmesini özellikle vurguluyoruz.

Efendim, son olarak da...

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Başvuru sayısı belli mi o konuyla ilgili?

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Hangisi efendim?

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - En son bahsettiğiniz sürekli işçilerle ilgili.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Evet, "Sayımız yaklaşık 30 civarında." diyor koordinatör arkadaşım ama geleceğini düşünüyoruz. Bir de efendim şunu vurgulamak lazım: Bu, resmî olarak bize gelenler, tabii gayriresmî olarak da bizi bir şekilde arayan ve bizim ilgilendiğimiz vakalar da var; onu da arz etmek isterim.

Yine, koordinatör arkadaşım özellikle vurguladı, 18 yaş altı sigortalılarla ilgili -söylemiştim ya- onların sigortalılığının iptali için SGK 2013/11 sayılı Genelge yayınlıyor. Bu genelge hükümlerine göre, hiçbir inceleme yapmadan resen iptal işlemi yapıyor; 18 yaşla ilgili buna itiraz ediyoruz efendim. Diyoruz ki: Git, tespiti yap, evet, orada fiilen çalışmıyor ise tamam yani onu iptal edebilirsiniz, sigortalı saymaya bilirsın ama orada çalışıyor ise, bunu tespit ettin ise bunu yapmak zorundasın, resen bunu yapma diyoruz; asıl itirazımız odur.

Bir de efendim, yüksek hoşgörünüze sığınarak bize çok başvuru geleceğini düşündüğümüz ama önceden gördüğümüz bir sorunu da arz etmek isterim, yavaş yavaş geliyor çünkü. 2024 ve 2025 yıllarında bağlanan SSK emekli aylıkları arasındaki farklılıklar. Bunun da önümüzdeki dönemde bizim önümüze bir sorun olarak geleceğini ve size de belki yansıyacağını düşünüyoruz. Bu da çok önemli bir konu çünkü emekli aylıklarının hesaplanması tabii çok teknik ve çok karmaşık bir şey çünkü prim gün sayısı, yaş ve sigortalılık süresi gibi faktörler var, o faktörlere göre hesaplanıyor. Malumunuz, 1999 ve 2008 yıllarında çok radikal değişiklikler oldu özellikle sosyal güvenlik alanında, bunların da etkisi var, onlar da yeni faktörleri ekledi, faktörler çeşitlendi. Dolayısıyla, aylıkları hesaplamada da çok karmaşık bir hâl aldı. Özellikle enflasyonun çok yüksek olduğu dönemler - evet, sanıyorum, 2023 yılında- ile enflasyonun düşük olduğu dönemlerde yani yıllar arasında enflasyondaki böyle dalgalanma ve aralık çok yüksek olduğunda bu, aynı prim sayısı, aynı yaş, aynı faktörlerle hesaplanan emeklilik aylıklarında ciddi farklılıklar oluşturuyor; bu da bir sorun. Dolayısıyla, bu da önümüzdeki... Mesela, 2024'te emekli olanla, aynı özelliklerle, aynı prim sayısında 2025'te emekli olanların arasında ciddi bir maaş farkı var. Dolayısıyla, teknik detaylar var ama bunu da Komisyonumuza arz etmek isterim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Teşekkür ediyorum.

AHMET BARAN YAZGAN (Edirne) - Soru sorabilir miyiz?

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Ben en sona bırakacaktım ama sorabiliriz.

Buyurun.

AHMET BARAN YAZGAN (Edirne) - Bu üzerinde durulması gereken çok önemli bir konu bence çünkü bahsettiğiniz üzere her şey aynı ya da belli farktaki geneldeki aynı olmaz yani birçok farklılıklar var ve bizim teknik olarak cevap veremediğimiz ya da algılayamadığımız ya da vatandaşımız bizden bir şey sorduğunda sorduğunu bile yeterince algılayamadığımız bir konudan bahsediyoruz ama sizin bununla ilgili doğru bir tespit oluşturup bunun üzerine gidiyor olmanız çok değerli. Bunu temel anlamda sadece enflasyona mı bağlıyorsunuz, yoksa teknik olarak farklı şeyler de var mı?

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Büyük ölçüde enflasyon efendim, büyük ölçüde enflasyon. Neden? Çünkü bu aylıklar hesaplanırken bir önceki yılın enflasyon oranı maaşa yansıyor dolayısıyla bir önceki yıl eğer enflasyon düşükse o şekilde yansıyor. Eğer yüksekse daha farklı yansıyor dolayısıyla bu fark ondan kaynaklanıyor.

AHMET BARAN YAZGAN (Edirne) - Enflasyonun çok olduğu yıl içerisinde emekli olduğunda bir şey ifade etmiyor. "Bir sonraki sene emekli olursam fazla maaş alıyorum ama önceki sene düşükse bu sene enflasyon çoksa bile düşük alıyorum o enflasyon oranına göre." demek istiyorsunuz.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Evet.

AHMET BARAN YAZGAN (Edirne) - Anladım.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Şöyle efendim: Şimdi, çok da sıkı istemem ama ocak ve temmuz aylarında...

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Yani süre doldu da ben güzel bilgiler olduğu için müsaade veriyorum, arkadaşlar da...

AHMET BARAN YAZGAN (Edirne) - Ben özür dilerim, bu ayrıntıyı merak ettim, teşekkür ederim.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Şimdi, mesela, efendim, 2024 ve 2025 yıllarındaki emekli aylıklarında fark şöyle oluşuyor: Sigortalı başvurduğunda bir önceki yıl için uygulanan güncellemelerden kaynaklanıyor bu fark. 2024 yılında başvuru yapan bir sigortalı 2023 yılı enflasyon oranlarıyla güncelleniyor. 2025 yılında başvuru yapan bir sigortalının aylığı ise 2024 yılı enflasyon oranlarıyla güncelleniyor. Bu farklılık dolayısıyla TÜFE'nin düşüşte olduğu yıllarda yıl sonunda

başvuru yapan sigortalıların daha yüksek aylık almasına, yükselişte olduğu yıllarda ise daha düşük aylık almasına neden oluyor. Bununla ilgili aslında önerilerimiz de var...

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Peki, şeyi sorayım: Yani bununla ilgili bir müracaat ve neticesinde bir tavsiye kararınız...

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Efendim, bu yeni daha, müracaatları bekliyoruz. Yani belki 1-2 başvuru var ama ben buradan önümüzdeki dönemde fazlasıyla...

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Çünkü sizin tavsiye kararınız bizim için önemli. Biz onun üzerine kurumla görüşmeler yapacağız.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Efendim, gerçi Sayın Kamu Başdenetçimizle de istişare ederek aslında bir özel rapor şeklinde bile sunabiliriz ama buna ilişkin sonuç kısmında önerilerimiz de var aslında. Yani bu sorunu nasıl... Çünkü şimdi sonuçta tabii, siyasi irade; bir şekilde yüksek enflasyon olunca hani bazen seyyanen şey de yapabiliyor falan.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Evet.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Yani dolayısıyla bunu biz kanunda belli değişiklikler yaparak bu sorunun çözülebileceğine ilişkin...

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Biz bu konunun üzerinde çalışalım, siz de çalışın. Gerekirse biz genel müdürümüzü çağırırız, ondan bilgileri alırız. Bu konunun üzerinde çalışalım.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Olur efendim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Evet.

Var mı eklemek istediğiniz bir şey?

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Arz ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Teşekkür ediyorum, sağ olasin.

Tabii, öncelikle şunu da belirtelim kamu idareleriyle ilgili, uyumlu çalışmayla ilgili: Zaten biz bunu komisyon üyeleri olarak çok önemsiyoruz ve ilk defa da bir önceki toplantıda bütün bakanların bakan yardımcılarını en üst düzeyde çağırdık; Millî Eğitim Bakanımız mazeret bildirmişti, o hariç ve uyum olmasının, sizler de buradaydınız, bunun üzerinde çok sıkı duruyoruz. Kamu Denetçiliği Kurumunun önemini, almış olduğu tavsiye kararlarını çok önemsiyoruz ve bugüne kadar çözülemeyen ve bir sorun olarak kalmış olan sorunu da çözmüş oluyoruz.

Ve yine, tabii, size gelen şikâyetler üzerine gerek yasal gerekse yönetmelikte bir karşılığı olmayan, böyle muğlak kalan konular var. Bu da gelen şikâyetler üzerine fark ediliyor ve yine sizin tavsiye kararınız üzerine ya yönetmelik ya yasal düzenlemeler yapılıyor, bu anlamda da çok kıymetlidir.

Teşekkür ediyoruz.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Bir cümle söz alabilir miyim efendim?

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Buyurun.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Tavsiye kararları... Şimdi, ben "İdareyle uyumlu çalışıyoruz." deyince siz "Göreceğiz tavsiye kararlarına uyum oranlarını." dediniz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Yani tabii, neticeye bakacağız.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Şimdi, orada bendenizin bir itirazı var. Şöyle: Tabii ki tavsiye kararlarımızın uyum oranı çok önemli ama toplam başvuruların oranı bizim ilk dönemde yüzde 1'iydi, toplam şikâyet başvurularının oranı...

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Tanınırlık yoktu yani.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Yok, yok. Hayır, hayır efendim yani toplam başvuruların tavsiye kararı olarak çıkması kurumdaki yüzde 1, şu anda aldığım rakam yüzde 6. Dolayısıyla sadece tavsiye kararları üzerinden Kurumun bütün çalışmalarını değerlendirmeniz çok da...

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Değil, değil, tabii ki, elbette ki değil. Dostane çözüm var veyahut da Kurumun haklı olduğu konular var, mutlaka tabii.

KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS - Arz ederim, sağ olun efendim. Sabrınızdan dolayı da teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de kendi alanıyla ilgili ilk defa kamu denetçisi olarak seçilen Sayın Özcan Yıldız'a sözü veriyorum.

Ertunç Erkan Balta Bey yoklar, onun yerine de Özcan Bey sunum yapacak. Önce kendi alanınızda, daha sonra da Ertunç Bey'in yerine, buyurun dinliyoruz sizi.

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Sayın Başkanım, çok değerli Komisyon üyeleri; saygılarımı sunarak sözlerime başlamak istiyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumunun Aralık 2024 tarihi itibarıyla başlayan dördüncü döneminde Kurumun kendi içinde yetiştirdiği bir uzman olarak Komisyonunuzca kamu denetçisi olarak seçilmenin onurunu taşıyorum. Bu vesileyle, kıymetli Karma Komisyon üyelerimize şahsıma gösterdikleri teveccüh ve güven için tekrar teşekkür ediyorum.

Kamu Denetçiliği görevini Kamu Başdenetçisi Sayın Mehmet Akarca'nın önderliğinde en iyi şekilde yerine getirmek azim ve kararlılığı içerisindeyim. Bu önemli görevin hakkıyla yerine getirilebilmesi için öncelikle ombudsman felsefesinin içselleştirilmesine bağlı olduğunu düşünüyorum. Hem bir denetim organı hem de kamu yönetiminin halka gülen yüzü mahiyetinde olan ombudsman aslında kamu vicdanının sesi durumundadır. Ombudsman kişilerle idare arasında bir anlamda iletişim köprüsü görevini yerine getirmektedir. Bu felsefi yaklaşımla Kurumumuz, Türkiye Büyük Millet Meclisinden aldığı manevi güçle ülkemizde evrensel hukuk ilkeleri ışığında, başta hukukun üstünlüğünün tesisinde kişilerin hak ve özgürlüklerinin korunması, insan onuru ve insanın bizzatı varlık olarak yüce değerinden hareketle daha iyi standartlarda hizmet alabilmesi, hakkını arayabilmesi ve iyi yönetim ilkelerinin kamu yönetimine rehberlik etmesi açısından çok önemli bir misyon üstlenmiştir.

Sayın Başkanım, Kurumumuz 2012 yılındaki kuruluşundan bugüne kadar verdiği kararlarla, hazırladığı yıllık ve özel raporlarla bir yandan idarenin daha iyi ve etkin bir şekilde çalışmasına ve hizmet vermesine; diğer yandan, kişilerin hak arama bilincinin geliştirilmesine ve haklarını aramalarına katkıda bulunarak insan haklarının korunmasına ve güçlendirilmesine dolayısıyla hukuk devleti ilkesinin gerçekleşmesine çok önemli katkılar sağlamış olup bundan sonra da katkı sağlamaya devam edecektir. Bu katkının güçlenerek artması için Kurumumuzun mevzuatının gözden geçirilmesi elzemdir. Kurumumuza resen inceleme yetkisi verilmesi, insan haklarının geliştirilmesi ve korunmasına ilişkin konularda görüş bildirebilmesi, önümüze gelen konularda açılan davalara müdahil olabilmesi ve Anayasa Mahkemesinde dava açabilme gibi görev ve yetkilerin verilmesi elzemdir.

Ombudsmanın verdiği kararları yerine getiren kamu görevlilerine idari, hukuki, mali ve cezai anlamda bağışıklık getirmesiyle birlikte Kurumumuzun kurumsal yapısının özellikle personelimizin idari ve mali durumunun iyileştirilmesi de ayrıca bir gerekliliktir.

Aralık 2024 tarihi itibarıyla Kurumumuzdaki iş bölümü çerçevesinde eğitim öğretim, gençlik ve spor; orman, su, çevre ve şehircilik; ulaştırma, basın ve iletişim; enerji, sanayi, gümrük ve ticaret; gıda, tarım ve hayvancılık; bilim, sanat, kültür ve turizm başlıkları altında alınan başvurular, başkanlık ettiğim denetçilik biriminde uzman meslektaşlarımla birlikte incelenmekte ve karara bağlanmaktadır.

Sayın Başkanım, Kurumumuza yapılan başvuruların tamamında öncelikle hedefimiz vatandaşlarımızın sorunlarının çözümüne katkıda bulunmak ve bu vesileyle dostane çözüm yoluyla başvuruları sonuçlandırmaktadır. Görev yaptığım kısa süre içerisinde birçok başlıkta önemli sonuçlar elde ettiğimizi açık yüreklilikle ifade etmek isterim. Bu amaca ulaşabilmek için, Denetçiliğimize yapılan tüm başvurularda öncelikle vatandaşlarımızla doğrudan iletişim kurmaya, bu şekilde sözlü olarak taleplerini dinlemeye özen gösteriyoruz. Şikâyetin sonucundan bağımsız olarak vatandaşlarımızla yaptığımız görüşmelerden dahi olumlu dönüşler alıyoruz. Vatandaşlarımızın talep konularını bir kez de kendilerinden dinledikten sonra idarelerimizle de talep konularını müzakere ediyoruz. Şunu memnuniyetle belirtmek isterim ki idarelerimizin tamamında yapıcı, sorun çözen bir yaklaşımla karşılaşıyoruz. Kamu kurumlarımız nezdinde irtibat birimlerimizin oluşturulması hızlı bir şekilde yetkili makamlara ulaşmamızı kolaylaştırmaktadır.

Sayın Başkanım, bu manada girişimlerimiz doğrultusunda bakan yardımcılarımızla yaptığımız son toplantının olumlu etkilerini de çalışmalarımızda görmeye başladığımızı ifade etmek isterim. Kurumumuzun işleyişi bir mahkemeden veya klasik denetim kurumundan farklıdır. Hem vatandaşlarımız hem de idarelerimiz bizimle muhatap olduklarında esas amacımızın kendilerine yardımcı olmak olduğunu çok açıklıkla görmektedirler. Vatandaşlarımızın sorunlarını idarelerimizle görüşerek çözmeye çalışmamız vatandaş memnuniyetini ve iyi yönetim uygulaması olarak sonuçlarını göstermektedir. Bu şekilde sonuç elde ettiğimiz ve kamuoyuna da yansıyan bazı kararlarımıza kısaca değinmek isterim.

Efendim, malumunuz, normal şartlarda ÖSYM Başkanlığı sonbahar ve ilkbahar dönemlerinde yılda 2 defa yabancı dil sınavını gerçekleştirmektedir ve bu ÖSYM takvimiyle sabittir fakat önümüze gelen bir başvuruda, başvuranlar e-YDS sınavı için kontenjan yetersizliğinden dem vurmışlardır ve e-YDS için açılan 5.300 kontenjanın sadece üç dakika içerisinde dolduğunu kurumumuza gelen 100'ün üzerinde başvuruyla bildirmişlerdir.

Bu minvalde, ÖSYM Başkanımız Sayın Bayram Ali Ersoy'la bizzat yaptığım görüşmeler neticesinde, bir elektronik YDS sınavının da sorunun çözümüne matuf olmayacağını kendilerine bildirmemiz ve görüşlerimizi iletmemiz akabinde, yazılı bir YDS sınavı ihdas edilerek ve ÖSYM'nin de takvimine yerleştirilerek önümüzdeki Temmuz ayında yapılması öngörülmüştür ve vatandaşlarımıza da ilan edilmiştir. Bu vesileyle, efendim, sadece 100 başvuruyla -bu sınava ortalama 200 bin vatandaşımız giriyor- 200 bin vatandaşın sorununu çözmüş bulunmaktayız.

Yine, yoğun başvuru aldığımız başka bir konu yeminli mali müşavirlik sınavlarına ilişkindir. Malumunuz, efendim, göreve geldiğimizde, daha önce 2024 yılı için Kurumumuz tarafından yeminli mali müşavirlik sınavına ilişkin 230 tane tavsiye kararı verilmişti ve Kurum bunlara fiilî imkânsızlık nedeniyle uymayacağını bildirmişti ama Sayın Başdenetçimizin de önderliğinde Kurumu Kurumumuza davet ettik, akabinde ben şahsen oraya gittim ve bütün yetkilileriyle yapmış olduğumuz görüşme neticesinde bize bir ay sonra bir yazı gönderdiler. Her ne kadar fiilî imkânsızlık nedeniyle geçmiş döneme ait 230 tavsiye kararına uymayacağımızı bildirmişsek de bu saatten sonra bu tavsiye kararlarına uymanın hakkaniyete, adalete daha uygun olacağına Kurumumuz tarafından karar verdik ve "Tavsiye kararlarınıza uyacağımızı bildiririz." şeklinde bir yazı gönderdiler.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Komisyon üyeleri adına da teşekkür edebilirsiniz, güzel bir gelişme.

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Olur efendim, başüstüne.

Bu hususta, idarelerle yüz yüze iletişimle birtakım sorunları çözmeye çalıştığınızda hakikaten netice bambaşka oluyor efendim.

Ayrıca, pek çok dosya kapsamında tavsiye kararlarımızı verdikten sonra bile kurumlarımızın o tavsiye kararlarına olumsuz cevap vermesi durumunda idareyle tekrardan görüşmeler gerçekleştiriyoruz ve o hususun tekrar tetkik edilmesi gerektiğine ilişkin de yüz yüze görüşmeler yapıyoruz. Bu minvalde de daha önce tavsiye kararlarımıza ret veren yakın zamanda birkaç üniversite ve kamu kurumunun tavsiye kararlarımızla uyum sergileme noktasında geri adım attığını ifade etmek isterim.

Yine, efendim, bir özel üniversitemiz tarafından yapılan enflasyon üzerinde fahiş zam hususunu arz etmek isterim, kamuoyuna da yansıdı, pek çok televizyon kanalı da verdi; TÜFE seviyesine çekilmesini sağladık. Bu uygulamamız, benzer nitelikteki diğer kurumlar için de emsal teşkil edecektir. Bir kişinin başvurusundan hareketle idarelerimizle birlikte binlerce vatandaşımızı etkileyecek şekilde çözümler üretmemiz, çalışma azim ve kararlılığımızı arttırmaktadır. Kurumumuza gerekli görülen alanlarda özel rapor çıkarma yetkisi verilmiş olmasını da çok önemsiyoruz. Önümüzdeki dönemde üzerinde titizlikle durduğumuz bazı konularda, özellikle özel okul zamlarından hareketle eğitimde fırsat eşitliği hususunda bir özel rapor yayınlacağımızı ifade etmek isterim efendim.

Sayın Başkanım, görevlendirildiğim alanlardaki başvuru konularına göre sayısal ve oransal dağılımı şöyle ifade edebilirim: Eğitim öğretim, gençlik ve spor alanında -2024 yılı için ifade ediyorum- 1.247 başvuru; orman, su, çevre ve şehircilik alanında 753 başvuru; ulaştırma, basın ve iletişim alanında 417 başvuru; enerji, sanayi, gümrük ve ticaret alanında 361 başvuru;

gıda, tarım ve hayvancılık alanında 53; bilim, sanat, kültür ve turizm alanında ise 33 başvuru bulunmaktadır. Efendim, müsaadenizle burayı kısa geçiyorum çünkü benim alanım başlık olarak hakikaten çok geniş bir alan, her birine girersek öyle sanıyorum ki iki saat burada Komisyonumuzu meşgul etmek durumunda olacağız ama sorular gelirse bu hususta da içtenlikle cevap vermeye çalışacağım efendim.

Müsaadenizle Sayın Ertunç Erkan Balta'nın birimine ilişkin bilgi notunu sunmak isterim. Efendim, Başdenetçimiz Sayın Mehmet Akarca aynı zamanda İslam İş Birliği Teşkilatı Ombudsmanlar Birliği Başkanlığını yürütmektedir. Bu vesileyle Kurumumuz 8 tane uluslararası ombudsmanlık kurumunun ağıнын üyeliğini veya başkanlığını yürütmektedir. Bu vesileyle Kamu Denetçisi Sayın Ertunç Erkan Balta'yla birlikte İran'ın Tahran kentinde gerçekleştirilen İslam iş birliği teşkilatı Ombudsmanlar Birliğinin 4'üncü Genel Kurulu ve 12'nci Yönetim Kuruluna katılım sağladıkları için şu anda aramızda bulunamamaktadır. Kamu Denetçisi Sayın Ertunç Erkan Balta'nın birimine 2024 yılında gelen başvuruların sayısal ve oransal dağılımına bakıldığında, adalet, millî savunma ve güvenlik alanında 3.385 başvuru, sağlık alanında 315 başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında gelen 246 başvuru bulunmaktadır.

2024 yılı içerisinde Kurumumuza en yoğun başvuru alınan konu başlığı "Adalet, millî savunma ve güvenlik" olmuştur. Bu başlık altında ceza infaz kurumlarında tutuklu veya hükümlü olarak bulunanların cezaevi koşullarına ve uygulamalarına yönelik talep ve şikâyetleri, görüntülü telefon görüşmesi, açık ve kapalı görüşlere yönelik talepler, ceza infaz kurumunda sağlanan iâşenin içeriği ve bedeli hakkındaki talepler; Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu kararlarına ve İnfaz Hâkimliği kararlarına yönelik şikâyetler; eğitim, sağlık ve aileye yakınlık gibi nedenlerle farklı bir infaz kurumuna nakil talepleri; hastaneye, hekime ve ilaca erişimle ilgili şikâyetler; ceza infaz kurumlarındaki kantinden satın alınan ürünlere ilişkin şikâyetler gibi çok çeşitli konularda başvurular incelenmiştir.

Bununla birlikte "sağlık" başlığı altında Kurumumuza sağlık alanında yapılan başvurulara bakıldığında, sağlık personelinin tutum ve davranışlarından kaynaklı hasta hakkı ihlali iddiaları; hatalı, yanlış teşhis ve tedavi iddiaları; sağlık hizmetlerinin gereği gibi yürütülemediği iddiaları; tedaviye ve ilaca erişimle ilgili başvurular incelenmiştir.

Ayrıca, 2024 yılı içinde "mülkiyet" başlığı altında Kurumumuza mülkiyetle ilgili gelen başvuruların ise ağırlıklı olarak kamulaştırma ve ecrimisil talepleri, kamulaştırma bedelinin ödenmesi, kamulaştırmasız el atma, kadastro yenileme çalışmaları, imar planları, tapu sicilinin düzeltilmesi, hazine taşınmazlarının kiralanması, sit alanı olarak tescil edilen taşınmazlar, el koyma ve benzeri tedbirler, mahkeme ilamına dayalı alacağı ulaşımında yaşanan belirsizlikten kaynaklı uyumsuzlıklardan oluştuğu görülmektedir.

Arz ederim efendim.

Bu hususta sorular gelirse yine cevaplamaya çalışırım.

Çok teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Çok teşekkür ediyoruz verdiğiniz bilgiler için.

Ayrıca, talep ettiğiniz konularla ilgili; Kamu Denetçiliği Kurumunun etkinliğinin artırılması, yetkilerinin genişletilmesi, tüm Komisyon üyesi arkadaşlar olarak hepimizin istediği, önemseydiği bir konu. Bunu raporlarımıza da yazıyoruz. İnşallah nasip olur, böyle Genel Kurulda bu konuyla ilgili genişletici bir yasa çalışması da yaparız.

Ben, şimdi, Komisyon üyesi milletvekili arkadaşlardan söz almak isteyen varsa onlara söz vereceğim.

Ali Bey'den başlayalım.

Buyurun.

ALİ BOZAN (Mersin) - Öncelikle teşekkür ediyorum.

Şimdi, Başkanın söylediği, Kamu Denetçiliği Kurumunun yetkilerinin daha artırılmasıyla ilgili Komisyon üyelerimizin hepsi hemfikirdir. Ben birkaç not aldım, resen harekete geçme, Anayasa Mahkemesine dava açma ve devam eden davalara müdahillik. Bunun dışında var ise şundan kaynaklı: Sayın Başkan, dediniz ya "Hepimiz hemfikiriz." O zaman şunu yapalım: Komisyon üyeleri olarak bu konuda bir kanun teklifi hazırlayalım, verelim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Çalışalım.

ALİ BOZAN (Mersin) - Yani şundan kaynaklı: Dünkü toplantımız esnasında, ben, bakanlıkların bu konuda yasal düzenleme girişiminde bulunmasından bahsetmiştim, Komisyon Başkanımız "Yasa teklifi verme yetkisi vekillerde." demişti. Evet, vekillerde, Anayasa böyle diyor. Biz gerçekten de davalara müdahillik, resen harekete geçme, Anayasa Mahkemesine dava açma hakkı... Elbette bunun sınırlarıyla ilgili detaylı bir şey yapmak gerekiyor çünkü özellikle insan hakları konularında gerçekten kurumun mevcut devam eden davalara müdahil olması, resen harekete geçmesi ve Anayasa Mahkemesine dava açma hakkıyla ilgili ben burada bulunan Komisyon üyelerimize de öneriyorum; bu konuda biz bir kanun teklifi hazırlayalım, Meclise gönderelim.

Sizin alanınızla ilgili olmayacak ama burada hazır bulunamayan denetçimizin konusuyla ilgili olacak sorularım. Özellikle Adalet Bakanlığıyla ilgili çok fazla başlıktan bahsettiniz, başlıklara tekrar girmeyeceğim ama Adalet Bakanlığının sizin aldığınız spesifik karara uyma oranı nedir? Aynı zamanda, mesela bir bireyin başvurusu var, kişinin başvurusu var; o kişiyle ilgili, tamam, meseleyi çözdü ama o mesele bazen 50 bin tutukluyu, hükümlüyü etkiliyor, bazen 10 bin kişiyi etkiliyor, bazen 100 bin kişiyi etkiliyor. Bu konuda Adalet Bakanlığının bir karar üzerinden bu alandaki sıkıntıyı, sorunu çözmeye yönelik tavrı, tutumu nedir, yaklaşımı nedir? Mesela, nakillerle ilgili Dilekçe Komisyonuna da çok fazla başvuru var, sizin aldığınız kararlar da var. Hani, Dilekçe Komisyonuna bu kadar başvuru geliyorsa demek ki Adalet Bakanlığı bu konuda sadece sizin tavsiye kararı verdiğiniz kişinin mağduriyetini gideriyor. Her yurttaş bilmiyor bu yolu, yöntemi, başvuruyu bilmiyor veya uzun sürebilir diye başvuru yapmıyor. Bu konuda genel olarak, Adalet Bakanlığıyla ilgili verilmiş kararlar konusunda Adalet Bakanlığının tutumu nedir? Onu öğrenmek isterim

Tekrardan sunumunuzdan dolayı teşekkür ediyorum.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Ne kararlar vermişler, Adalet Bakanlığı ne karar verdi yani?

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Şöyle söyleyeyim: Kurumun bu konuda...

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Mesela ehliyet konusu tam işte Adalet Bakanlığıyla ilgili.

ALİ BOZAN (Mersin) - Evet, mesela ehliyet konusu "okey" yani mesela yüz binlerce kişinin meselesi çözüldü. Yani mesela nakille ilgili verilmiş olumlu tavsiye kararı var, o kişiyle ilgili Adalet Bakanı uymuştur muhtemelen ama -muhtemelen uymuştur, bir kişidir o, nakil meselesini çözmüştür- benzer sıkıntı, cezaevinden cezaevine nakil... Sebebi aile olur, sağlık olur, eğitim öğretim olur ya da mahkemesine, yargılandığı mahkemeye yakınlık, uzaklık olur, bir sürü farklı sebeple başvuru yapılıyor. Bu konuda verilmiş olumlu kararlar var, tavsiye kararları var. Bu tavsiye kararlarını dikkate alarak Adalet Bakanlığının bu sıkıntıyı kökten çözmeye yönelik tavrı, tutumu nedir ya da kurumun Adalet Bakanlığıyla bu anlamdaki görüşmesi ne aşamada? Onu öğrenmek isterim.

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Sayın Başkanım, müsaadenizle.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Buyurun Özcan Bey.

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Adalet Bakanlığının kararlarımıza uyum oranını önce ifade etmek isterim; yüzde 94,23. Takdir ederseniz, bu çok yüksek bir oran. Hakikaten Adalet Bakanlığımız bu hususta Kurumumuzla iyi bir iş birliği içerisinde, geçmişten yana bu böyledir. Hele ki şu an Kamu Başdenetçiliğimizi eski Yargıtay Başkanımız yapmakta, çok önemli bir hukukçu. Bununla birlikte, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüyle çok yakın ilişkilerimiz var. Sayın Denetçim Fatma Benli Yalçın Hanımefendi ifade etti, bir başvurudan yola çıkarak bütün tutuklu ve hükümlülerin ehliyet sorunları bir şekilde çözüldü.

Tabii, burada önemli olan husus, işte, cezaevlerinde nakil talepleri çok fazla oluyor ama bütün cezaevlerinde bir doluluk oranı, bu hepinizin malumu hem Dilekçe Komisyonunun malumu, hem şu anda hazır bulunan bütün milletvekillerimizin malumu ve bu hususta da öyle sanıyorum ki Meclisimizin iradesinin harekete geçmesi önemli olacaktır. Ama biz bireysel olarak bize gelen başvurulara ilişkin Adalet Bakanlığımızla çok önemli ilişkiler yürütüyoruz ve sizin de ifade ettiğiniz gibi, o şahıs açısından bir netice alıyoruz ama genele şamil bir netice aldığımız pek çok dosyamız var, Sayın Denetçim onu zaten ifade etti.

Teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Teşekkür ediyoruz.

Tabii, il il cezaevlerindeki doluluk oranları farklılık gösterdiği için ama biraz da eğilmeleriyle ilgili şey yapalım.

Evet, teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Sayın Vekilim, buyurun.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Şimdi, kamu denetçilerime öncelikle sunumlarından dolayı teşekkür ediyorum ama bir şey dikkatimi çekti; en çok başvuru aldığınız yer adalet noktası, 3 bin küsur söylediniz. Bir yere değinmek istiyorum, demek ki ciddi bir sıkıntı var burada. Malumunuz, sayenizde de pazartesi ve cumaları cezaevlerini ziyaret etmek durumunda kalıyoruz, oradaki sıkıntıları da bire bir görüyoruz.

Sayın Vekilimin bahsettiği yer değişikliği -bir daha tekrara düşmeyeceğim- Türkiye'de yanlış hatırlamıyorsam, cezaevlerinde 402 bin tutuklu var, 400 bin tutuklu var. İnanın, cezaevlerinde insanlar yerlerde yatıyorlar. Burada daha önceden bir sunum yapmıştı Ceza ve Tevkifevleri Başkanımız, ben zannettim ki insanlar villada yaşıyor, öyle bir sunum yaptı! Yani cezaevlerimizin geldiği nokta, insanların oradaki durumu; burada böyle bir sunum yaptı.

Şimdi, bakıyoruz bütün halkımızın şikâyetlerine en çok adalet, millî savunma, güvenlik konusunda geliyor. Ya, demek ki bizim bu konuda Meclis olarak da Kıymetli Başkanım, bunlarla özel ilgilenmemiz gerekiyor, gerçekten ciddi sıkıntılar var. Buradaki yüzde 94'lük oran neye göre, onu da gerçekten çok merak ediyorum. Ciddi sıkıntılar var; cezaevleri girişlerinde, biz milletvekiliyiz, mesela Adalet Bakanlığından izin almadan cezaevlerine gidemiyoruz. Bu, ciddi bir sorundur, yani biz Türkiye'de 86 milyondan 600 kişiden biriyiz ama Adalet Bakanı bize izin verecek ki biz cezaevindeki yol arkadaşlarımızla görüşelim. Bu, ciddi bir sorun. Bunu nasıl çözeceğiz? Biz pazartesi dilekçeyle başvuruyoruz, Adalet Bakanından gelecek olumlu veya olumsuz duruma göre cezaevlerine gidebiliyoruz, bunun ivedilikle dikkate alınması...

En hassas konu olan adalette yaklaşık olarak 3 bin dilekçe almışsınız, bu da adalette ciddi bir sıkıntımız olduğunu ve hepimizin bunu gözden geçirmemiz gerektiğini gösteriyor; bunu söylemek, ifade etmek istiyorum.

Dikkatle dinledim, çok kıymetli buluyorum; gerçekten Yargıtay önceki dönem Başkanımız da bahsetmişti geçen sunumunda, ehliyet meselesinin çözümü noktasında müzakereyle sorunun çözüldüğünden bahsetmişti. Bu sorunların da çözüleceğini düşünüyorum.

Bir konuya dikkat çekmek istiyorum, Sayın Fatma Benli Yalçın denetçimizin söylediği çocuk hakları. Çocuk hakları çok önemli. Cezaevlerinde bazı uygulamaları gördüm, gerçekten ona da sevindiğimi ifade etmek istiyorum. Mesela, Gebze Kadın Cezaevi'nde bir kreş yapılmış, çok kıymetli. 0-6 yaş çocuklar orada kreşte eğitim görüyor, topluma kazandırılması anlamında kıymetli buluyorum ama günümüzde de halktan bize gelen şikâyetler var. Kıymetli Başkanım, ifade etmekte zorlandığım şekilde üniversitelerde insanlar çıkıyor fetvalar vermeye çalışıyor; halktan bu konuda ciddi şikâyetler var, yani bu insanlar üniversitelerde çıkıyor "Bunlarla ilgili sizler nasıl önlem alıyorsunuz, ne yapıyorsunuz?" diyorlar. Yine konunun kökü dönüyor adalet. Onun için, gerçi belki bir kısmı sizi ilgilendiriyor, bir kısmı Meclisi ilgilendiren ciddi konular, bunlarla ilgili hassasiyetle bizim ön almamız gerekiyor.

Çalışmalarınızdan dolayı hepinize teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Evet, Harun Bey'e teşekkür ediyoruz.

Tabii, vekil arkadaşlarımızın söylediği aynı zamanda bir başvuru niteliğindedir, onlarla ilgili de çalışma yürüteceksiniz, soracaksınız nedir, ne değildir diye.

AHMET BARAN YAZGAN (Edirne) - Ben de bir şey sorabilir miyim?

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Tabii ki buyurun, Ahmet Baran Yazgan Bey'e söz veriyorum.

AHMET BARAN YAZGAN (Edirne) - Ben de bu cezaevleriyle ilgili şeyi sormak istiyorum. Biz de sayın vekilimin söylediği gibi bu ara cezaevlerine bayağı aşınayız.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Hayırdır? Ha, İstanbul'dan dolayı mı?

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Sayenizde Sevgili Başkan.

AHMET BARAN YAZGAN (Edirne) - Şimdi, Ali Vekilim de eski, aşına, biz yeni aşınayız ama keyifli, darısı başınıza inşallah.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - İstemiyoruz.

AHMET BARAN YAZGAN (Edirne) - Şimdi, her gitmiş olduğumuz cezaevinde, Sayın Başkanım, farklı farklı ücret yatırma politikaları var. Bazısında ATM'den yatırılıyor, bazısında IBAN'a atılıyor, bazısına elden bir vezne kuruluyor gibi gibi, her cezaevinin farklı kuralları var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Yatan yakının vardır, onun hesabına...

AHMET BARAN YAZGAN (Edirne) - Her cezaevinde farklı kurallar var. Haftalık 3.500 TL. kuralı ortak. Gerçi "3 bin." diyenler de oluyor ama 3.500 zannediyorum, belki yanlış yatırılmasın diye öyle diyorlardır. Haftalık 3.500 TL kuralı her yerde aynı ama yatırma kuralı cezaevinden cezaevine farklılık gösteriyor. Bununla ilgili size bir dilekçe hiç geldi mi? Bunu merak ediyorum. Bu gelememiş olabilir çünkü o cezaevinde yatan böyle bir dilekçe veremez, yan cezaevini bilmiyor ama biz şimdi bütün cezaevlerini art arda gezdiğimiz için bunun farkındayız. Yani benimkini bir dilekçe olarak değerlendirebilirsiniz ya da ben de yazabilirim gerekirse.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Yo, zaten bu söylediğiniz şeydir yani.

AHMET BARAN YAZGAN (Edirne) - Talebim şu: Bununla ilgili bir çalışma yapıp her cezaevinin ortak bir çalışma sistemine döndürülmesi gerekir bu hem gerçekten sistemli bir ülke olmanın gereğidir hem de kolaylaştırıcı bir faaliyet diye düşüneyorum.

Teşekkür ederim.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Kıymetli Başkanım, ufak bir şey...

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Tabi, tabi, buyurun.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Kendi başıma gelmiş bir durumla ilgili bir konuyu arz etmek istiyorum. Yani geçen hafta pazartesi günü -bir hafta önceden izin alıyoruz yani başvuruyoruz ki cezaevine gidelim diye- cenazemiz çıktı, memleketim Artvin'e gitmek durumunda kaldım o gün, pazartesi günü için. Kocaeli Cezaevi Müdürünü aradım, dedim ki: Pazartesi gününe benim iznim var ama cenazem dolayısıyla il dışındayım, salı günü ziyaret edebilir miyim? Dedi ki: "Sayın Vekilim, bir sormamız lazım." Sordu, artık nereye sorduysa. "Adalet Bakanlığından yeniden almanız gerekir." dedi. Aslında çok şey bir durum yani pazartesi değil de salı günü ziyaret edeceğim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Tabii, canım ya.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Yani bu gibi eksiklikler de var. Biz özellikle ayrıcalık istemiyoruz ama vekiller olarak hem İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyesiyiz yani cezaevleri bizim konularımız içerisinde ama buraya gitmekte bu şekilde zorluklar çekiyoruz; bunun da dikkate alınmasını rica ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Yani şöyle: Cezaevine, diyelim ki milletvekili arkadaşımızın bahsettiği gibi, bugün gidemedi, yarın gidecek, tamam, yarınla ilgili cezaevinde bir iş vardır, bir mazeret vardır, bu olabilir "Bu mazeretten dolayı bugün görüş alamıyoruz..." Ama "O gün olmadığı için bugün tekrar dilekçe verin..." Bunu bir soruşturun yani bunun olmaması gerekiyor.

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Sayın Başkanım, notlarımızı aldık vekillerimizin söyledikleri hususlarda.

ALİ BOZAN (Mersin) - Sayın Başkanım, ben bu konularda şey yapayım, sizleri de böyle çok yormamak için. Bu mesele cezaevleriyle ilgili bir mesele değil, bu mesele Adalet Bakanlığıyla ilgili bir mesele. Yani cezaevi idarelerine bu konuda Adalet Bakanlığından yazı düşmeden, sisteme yazı düşmeden zaten bizim o girişimizi yapamıyorlar.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Müdür Bey'in "Soracağım." dediği de Bakanlığa sormaktır zaten.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Şöyle: Sistemde yazı var, pazartesi mesela -bu geçtiğimiz pazartesi değil ondan önceki pazartesiydi- pazartesi sabahı cezaevi savcısını aradım, dedim ki durum böyleyken böyle, böyle bir durumum var, bugün de normalinde cezaevine ziyarette bulunacaktım, bu vesileyle salı veya çarşamba size uygun olan hangisiyse o gün de ziyaret edebilirim. Sordular, "Maalesef yeniden başvurmanız gerekiyor." gibi şeyle karşılaştık. Hiç de uzatmadım mevzuatı; tamam, başvururuz dedim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Yani bunlar doğrudur, olmaması, düzelmesi gerekir.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Hayır, bir de İnsan Hakları Komisyonu üyesiyim yani bir de işin bu boyutu da var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Gerekirse bunu biz de görüşürüz.

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Efendim, notlarımıza aldık biz, mutlaka ilgili idarelerle iletişime geçilecektir bu hususta.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Eyvallah.

Şimdi, sözü Sayın Harun Mertoğlu'na veriyorum.

Buyurun Harun Bey.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Ben de teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Tabii, kamu denetçilerimize de teşekkür ediyoruz, geniş bir sunum yaptılar.

Ben konunun buraya geleceğini tahmin ediyordum çünkü bütün bakanlıklardan, işte, Fatma Hanım'ın konusu, Sadettin Bey'in konusu, Özcan Bey ve -hep ismini unutuyorum- Ertunç Erkan Bey... Çok samimiyiz onunla eskiden beri, ismini bir türlü...

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Ertunç Erkan Balta.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Geniş anlamda sunumlarını yaptılar, kendilerine teşekkür ediyoruz.

Tabii, konu her seferinde dolaşıyor, dolaşıyor, cezaevlerine geliyor. Ben de cezaevleri konusunu hem mesleki olarak hem de İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu üyesi olarak altı sene görev yaptığım için çok iyi biliyorum. Cezaevlerinde bir kalabalıklaşma olduğunu da bizzat ben yaşadım, biliyorum ama önce, benim adaş Sayın Vekilim "Biz izin almadan giremiyoruz." dedi, ona ben cevap vereyim. Milletvekilleri izin almadan cezaevlerinde tutuklu ve hükümlüleri ziyaret edebilirler, yasal bir engel

yok ancak terör suçları ve organize suçlarla ilgili mahkûmlarda, tutuklularda izin gerekiyor. Ama o sizin dediğinizi Bakanlık elbette ki esnetebilir, bir milletvekili izin alıyorsa pazartesi değil de salı olur, belki ona göre bir karar, izin...

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Deprem oluyor.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Sallanıyoruz hâlâ, hakkaniyetli konuş.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Hakkaniyetliyiz gayet.

Yani organize suç örgütleriyle ilgili mahkûmlarda ve terör suçlarında yasadır, yasa değişikliği gerekiyor öyle bir ziyaret için, diğer adli suçlularda izinsiz girilebiliyor, onda bir sıkıntı yok. Ama sizin dediğiniz şikâyet haklı bir şikâyet ve pazartesi değil de ben ölümü erteleyemeyeceğime göre -cenazem vardı- salı günü, çarşamba günü neden olmasın? Eyvallah. Ama cezaevlerindeki sorun kalabalıklaşmadan kaynaklanıyor; çok sayıda tutuklu, hükümlü var; ona bağlı olarak birçok insan hakları ihlaline kısmen şahit olduk, oluyoruz; ona bir itirazımız yok yani her seferinde sürekli ben onu söylüyorum.

Bir de Ombudsmanlık yetkileriyle alakalı olarak, ben, Özcan Bey'in ve diğer... Her seferinde de aynı şeylerle karşılaşılıyor. Dünyadaki ombudsmanlık ile -siz katılır mısınız bilemiyorum ama- Türkiye'deki Ombudsmanlık yapısı biraz farklı. Bizde şimdi, aslında, İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ile Ombudsmanlık kurumu bana göre birleşmesi gerekiyor arkadaşlar. Şimdi, yetki çatışması var; İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunda resen inceleme var, idari yaptırım uygulama kararı var, kararlarına uyma mecburiyeti de var İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun ama Ombudsmanlık anayasal bir kurum, tavsiye kararı veriyor. Birçok alanda yetki çatışması yaşanabiliyor, aslında entegre olabilir mi? Entegre olamıyorsa o iki kurumun birleşip de böyle Avrupa'daki ve diğer ülkelerdeki anlamıyla bir Ombudsmanlık kurumu tek çatı altında toplanabilir, o zaman belki daha faydalı olur. Çünkü resen inceleme çok önemli bir yetki ama Meclise bağlı çalışıyor Ombudsmanlık, bu engel olur mu? Ama İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu bağımsız, yasa gereği bağımsız, bunun tartışılması gerekiyor; o yüzden ben bu çekincelerle katılıyorum Komisyonun üyesi olarak. Elbette ki yetkinin geniş olması gerekiyor ama bu iki kurumu birlikte ele alarak bir daha düşünmek gerektiğini düşünüyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Doğru.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Ama yine cezaevlerini gezdik, cezaevlerindeki sorunu söyledik. Ben de arkadaşlara teşekkür ediyorum, tebrik ediyorum. Gerçekten Adalet Bakanlığı'nda her ne kadar şikâyet cezaevinden ama yüzde 94 oranında uyma oranı var. Ya, başka bakanlıklarda muhtemelen daha düşük oranlar vardır, o anlamda gerçekten takdire şayan bir orandır diye düşünüyorum.

ALİ BOZAN (Mersin) - 50 bin kişi mağdur, 5 kişi başvuru yapmış.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Ama bilemem, bak siz sordunuz onu.

ALİ BOZAN (Mersin) - Hayır, tavsiye kararı verilmiş, o 5 taneye uyulduğunda ne oluyor? Yüzde 100. Bizim meselemiz...

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Aslında ben soruyu açmak istedim ama durdunuz orada. Ne karar verdiniz diye sordum ama devamını getirmemişsiniz. Ya, buradaki şey yetkiden kaynaklanıyor.

ALİ BOZAN (Mersin) - Şöyle yani: Benim orada öneri olarak sunduğum kurumun özellikle birebir ilişkileri meselesinden kaynaklı. Bir başvuru tekrar... Ehliyet ve yetki var ya, bunun aynısının Adalet Bakanlığıyla, cezaevleriyle ilgili meselelerde diğer konularda da hayata geçirilmesi için çaba içerisindeyim.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Birebir şunu biliyorum hem mesleki olarak hem de önceki görev yaptığım kuruldaki görevim dolayısıyla: Gerçekten mazeret, işte, sağlıkla ilgili, aileyle ilgili ciddi mazeret ve eğer imkânlar varsa, fiziki imkân varsa Cezaevleri Genel Müdürlüğü bu talepleri karşılıyor ama bizde takdir edersiniz ki cezaevine giren her mahkûm, her tutuklu, her hükümlü yani tutuklular bile bir cezaevinden başka bir cezaevine nakil istiyor, aileden dolayı istiyor "Benim ailem o tarafta, ben Diyarbakır'danım, Edirne'de cezaevindeyim." diye. Bir de fiziki imkânsızlıklar var, herkes talep ediyor, bu talep de Ombudsmanlığa yapılıyor, İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna yapılıyor, CİMER'e yapılıyor, Dilekçe Komisyonuna yapılıyor yani böyle bir birliktelik yok. O yüzden çok fazla şikâyet geliyor diye anlaşıyor ama yüzde 94 gerçekten büyük bir oran. Ne kadar tavsiye kararı var bilemiyorum istatistiki ama bu, bütün tutukluların, mahkûmların çok başvuru yapmasından kaynaklı olan bir şeydir.

Evet, ben teşekkür ediyorum Komisyon üyesi arkadaşlarıma Sayın Başkanım.

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Sayın Vekilim, o konuda tavsiye kararlarımızın sayısı 316.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Evet, 316; yüzde 94; demek ki tamamına uyulmuş.

KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ - Önemli bir oran.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Teşekkür ediyoruz.

Ayrıca, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun birleşmesi de önemli bir fikirdir. Hakikaten bazen yetki çatışması da oluyor ki oradaki bazı yetkileri burada tek çatı altında birleştirdiğimizde zaten çok ciddi bir mesafe katetmiş olacağız.

Şimdi Mustafa Bey'e sözü veriyorum.

Buyurun Sayın Yavuz.

MUSTAFA YAVUZ (Bursa) - Sayın Başkanım, ben de tüm kamu denetçisi arkadaşlara teşekkür ediyorum sunumlarından dolayı, emeklerine sağlık.

Tabii, bugün bir taraftan görev alanlarıyla ilgili hususlardaki bilgileri bizimle paylaşıırken diğer taraftan da kamu başdenetçiliğiyle ilgili ana hatlar, ana eğilimleri gereken konularla ilgili de bilgi sahibi olmuştuk. Ben bu önemli görüşlerin daha farklı ve geniş bir platformda artıları, eksileri, belki biraz daha işlenmiş hâliyle farklı bir şekilde görüşülmesi, paylaşılmasından yana olduğumu belirtmek istiyorum çünkü ortaya konulan bu görüşler gerçekten kıymetli ama kısa bir sürede değil de belki müstakil bir toplantı şeklinde bu bilgi paylaşımının olmasında yarar görüyorum.

Cezaevleriyle ilgili noktada da İnsan Hakları Komisyonunda ve Tutuklu Hükümlü Alt Komisyonunda da görevimiz olması sebebiyle evet, bir tarafta tutuklu ve hükümlülerin ihtiyaçlarının, temel haklarının korunması noktası hepimizin hedef noktası, amacı olurken diğer tarafta da bu başvurular özellikle gelen dilekçeyle ilgili, başvurularla ilgili de bizzat değişik ceza infaz kurumlarını ziyaretimizde önümüze gelen sorunların diğer koşullarla birlikte mukayesesi yapılmak suretiyle bir değerlendirme içine insan ister istemez giriyor. Örneğin, bir yemek konusunda "x" koşuşundan gelen şikâyetin diğer koşullardan aynı şekilde o

şikâyetin gelmediğini gördüğünüzde biraz daha bir eleme noktasına girdiğimiz de oluyor açıkçası. Bunları da katarak, bireysel ihtiyaçları ve öne konulan hususları da dikkate alarak inşallah bu konuda bundan sonraki çalışmalarımızda en güzeli yakalama noktasında bir hedefimizin olduğunu, bu hedefin de ortak bir hedef olduğunu belirterek tekrar teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Evet, biz de teşekkür ediyoruz.

Şimdi, İstanbul Milletvekilimiz Sayın Behiye Eker'e söz veriyorum.

Buyurun Sayın Behiye Hanım.

BEHİYE EKER (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Kamu denetçilerimize hizmetlerinden dolayı teşekkür ediyoruz.

Milletimize hizmet noktasında her geçen gün artarak yol katedildiğinin farkındalığını yaşıyoruz bizler de. Emeklerinize sağlık, yolda beraber yürüyeceğimiz için... Vekilime de katılıyorum resen başvuru noktasındaki kanun teklifiyle alakalı bir değerlendirme yapılması gerektiği hususunda.

Tekrar teşekkür ediyorum. İnşallah, daha güzel hizmetlerle yol katedilir.

Sağ olun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Evet, teşekkür ederim ediyoruz.

Buyurun.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Başkanım, şimdi benim adaşım dedi ki: "Dinlerken cezaevleri sanki bir lüks villalar gibi deniyor." CPT vardır, bizim işkence ve kötü muameleyle, sözleşmeye dair Avrupa'daki alt komite. Komitenin raporları var. Şimdi, biz önceki görevden dolayı o raporları da inceliyorduk. Şimdi, aklımda kaldığı kadarıyla bir tane tavsiye kararı okuyorum. Avrupa'daki, cezaevlerinin bir kısmına dediler ki: "Hücrelerdeki, tuvaletlerdeki pislikleri bari her gün temizleyin, çıkarın dışarıya, orada kalsın." Tavsiye kararı, CPT raporunda var. Elbette ki cezaevleri...

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Doluluk oranına baktınız mı onların?

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Oraya, cezaevlerine bizi sokmadılar hiç.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Sayısal olarak baktınız mı?

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Çünkü oradaki cezaevi şartlarını görmemizi istemiyorlardı, hiç bizi sokmadılar ama bizim cezaevleri açık herkese.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - 400 bin bizde var, 90 bin en yükseği...

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Oradaki şartları bir görseniz.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Ya, ne yapalım biz Avrupa'daki cezaevini?

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Hayır, hayır... Ama her zaman Avrupa'ya öykünüyoruz ya "Avrupa'daki şartlar..." diyoruz ya.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Kimse Avrupa demedi size.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Hayır, sadece CPT, biz ona bağlıyız ya, biz de sözleşmeye imza atmışız, oradaki rapordan bir cümle.

Teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Evet, teşekkür ediyoruz verdiğiniz kıymetli bilgiler için.

Tabii, cezaevleriyle ilgili, ben de 2011-2013 arası Cezaevleri Alt Komisyonundaydım. O Türkiye'deki eski cezaevlerinden de birkaç yere ziyarete gitmiştim. Tabii, fiziki olarak şimdiki cezaevleri daha insani, daha iyi, hatta çocuk cezaevlerindeki sportif faaliyetler falan güzel şeyler ama temennimiz odur ki suç işleme oranlarının düşmesi ve cezaevlerinde az tutuklu ya da mahkûmların olmasıdır.

Fatma Hanım, söz istiyorsunuz herhâlde, buyurun.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Başkanım, bizim Kurumumuza cezaevinden gelen başvurular 2 farklı denetçilikte görülüyor. Cezaevlerinde nakiller, cezaevi şartları, kalabalıklık gibi hususlar Ertunç Balta Denetçimin görev alanında, insan haklarıyla ilgili başvurular ise bizim denetçilik birimimizde görüşülüyor. O yüzden, özellikle en azından cezaevleriyle ilgili sorulan soruların bir kısmına cevap vermek isterim müsaadenizle.

Kıymetli Vekilim, adalet ve cezaevleriyle ilgili başvuruların çokluğundan bahsetti, haklısınız ancak bu durum, başvuruların çok fazla olmasının ana sebebi nakillerin çok fazla olması çünkü cezaevinden gelen yaklaşık 1.500 başvurunun yüzde 90'ı hatta yüzde 92'si nakil talebine ilişkindir, sadece yüzde 8'lik kısmı insan haklarıyla ilgili başvurular olup onlar bize gelir. Bu, bizim cezaevlerinde tanınırlığımızın bir göstergesi aslında. Daha önce tavsiye kararları verdiğimiz için Kamu Denetçiliği Kurumuna çok kolay ulaşabiliyorlar. Savcının bakmadığı dosyalarda sadece posta ücreti ödüyorlar ama savcının baktığı dosyalarda posta ücreti dahi ödemediği direkt bize başvuruda bulunmaları mümkün. Tabii, bu cezaevlerinde her konuda müracaat edebildiklerini gösteriyor, bu anlamda değerli.

Ayrıca, değerli milletvekilim dedi ki: "Cezaevlerinde sizin kararınız sonrası genel uygulama değişikliği var mı?" Siz gelmeden biraz önce ehliyetle ilgili uygulamayı anlatmıştım. Onun akabinde, daha önce, cezaevlerinde sanayi tipi elektrik ücreti alınmamasına ilişkin bizim Kurumumuzun kararı vardı. Cezaevleri genel bir yazı çıkardı, kararımıza uyduğu gibi daha sonra gönderdiği yazıda bir adım daha ileri gitti ve kadın ve çocuk mahpuslardan hiç elektrik ücreti almayıp devlet tarafından ödenmesine karar verdi, buna saç kurutma ücretleri de dâhil.

Aynı şekilde, yine verdiğimiz bir karar sonrası çocukların açık görüş imkânı kullanmasına ilişkin kararlar verdi. Ayrıca, çocuklara ve engellilere ilişkin verdiğimiz kararlarda genel uygulamaları var. Bizim, özellikle cezaevi çalışanlarının mahpuslarla tek başına olmaması gerektiğine, kamera gözetiminde olması gerektiğine ilişkin ilke kararlarımız var, bunlara yönelik de Cezaevi Genel Müdürlüğünün genel yazıları var. Bu anlamda, bizim verdiğimiz kararlar sonrası genel ilke kararlarını aldıklarını söylemem mümkün. Nakiller konusunda haklısınız. Ben özellikle sigara içilmeyen odalarla ilgili çok fazla görüşme yapıyorum ya da tek kişilik odada kalmak isteyenler ya da kalmak istemeyenlerle ilgili ama cezaevi yetkilileri de doğal olarak şunu söylüyorlar: Türkiye'de çok fazla sayıda suç örgütü lideri var. Dolayısıyla cezaevine girer girmez cezaevi çalışanlarına işte "Senin çocuğun falanca yerde

okuyor mu?" diyerek birtakım ifadelerde bulunuyorlar. Ayrıca, tutuklu-hükümlü olarak ayırmak durumundalar biliyorsunuz, adi suçlu-terör mahpusu olarak ayırmak zorundalar, suç türüne göre ayırmak zorundalar yani ayırmak durumunda kaldıkları çok fazla husus olduğu için artık sigara içilen, içilmeyen, diğer konuları biraz daha fazla fiilî anlamda uygulama kabiliyeti olamıyor.

Şimdi ben Türkiye İnsan Hakları Kurumunun ilk kurucu üyelerinden olan, Mecliste İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkan Vekili olarak, hani on beş senedir cezaevi denetleyen birisi olarak şunu ifade edebilirim: Bizim cezaevlerinin fiziksel şartları gerçekten iyi. Kıymetli Vekilim dediğiniz gibi Gebze'de kreş var, Sincan'da ana okulu var; biz onu ziyaret ettik. Bu arada, cezaevinde kalan, anne yanında kalan çocuklarla ilgili bizim bir tematik rapor çalışmamız var. Diyarbakır da bu anlamda iyi uygulama örneği. Ama cezaevlerinin kalabalıklığı, istenilen hizmetin verilmesi ya da doğal olarak yargılandığı ilde kalmaları ya da ailelerine daha yakın ilde kalmaları gerektiği noktasında sıkıntılar ortaya çıkartıyor.

Şimdi benim aslında Mecliste dile getirmek istediğim husus şu: Eminim geçmişten hatırlarsınız, 2005'te ceza yasası çıkmadan önce içtima uygulanıyordu, dolayısıyla cezalar bu kadar ağır değildi yani her gelen mahpusun ceza dökümüne baktığımda sadece hırsızlık için bile çok ciddi oranlarda hapis cezası verildiğini gördüm çünkü her bir suç için ayrı ayrı ceza veriliyor. Şu an cezaevinde bulunanların önemli bir kısmı on seneden fazla hapis cezası aldılar Kıymetli Başkanım. Bu, aslında Ceza Yasası'nda tekerrürle ilgili hükümlerde bir ceza adaleti konusunda da bir çalışma yapılması gerektiğini ortaya koyuyor çünkü kalabalıklık sorununu yeni cezaevi açmakla fiilî olarak düzenleme şansı yok. Şu an göreceli olarak düzenlemeler var. Örneğin, annenin 6 yaş altı çocuğu varsa ona on dakikalık ankesörlü telefon hakkı değil de haftada iki saatlik görüşme hakkı tanınıyor ya da açık görüş sağlanıyor vesaire ama kalabalıklık devam ettiği müddetçe bu hem dışarıdan gelen misafirlerin izin sorununu hem içerdekilerin istenildiği kadar beraber olma, spor etkinliklerine katılma gibi haklarını kullanma noktasında sıkıntıya sebebiyet veriyor. Bunu özellikle arz etmek istedim bilgilerinize.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Teşekkür ediyoruz.

Sadettin Bey, farklı bir konu...

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Bir de çok özür dilerim.

Kıymetli Vekilim, benim başvurularda gördüğüm en net konu, mahpuslar bir önceki cezaevinde yasada, yönetmelikte bir hak olmasa bile idarenin sağladığı artı bir uygulamayı yeni cezaevinde görmediğinde çok ciddi derecede olumsuzlukla karşı karşıya kalıyor. Asıl şikâyetlerin sebebi, aralarında uyumsuzluk olmasıdır.

Diğer kata, sizin bahsettiğiniz farklı ücretlerin alınmasıyla alakalı başvurular gelmemiş. Ben bunu notuma aldım, ileteceğim ama eğer uygun görürseniz başvuru yapıp da hangi cezaevinde ne olduğuna dair bilgi vererseniz, aralarında bir yeknesak uygulanması için de çalışma gerçekleştirebiliriz umundayım.

Teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Buyurun Sadettin Bey.

KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN - Konuyla ilgili olmayan, biraz önceki sarsıntıyla ilgili ben bir not bırakmak, söylemek, arz etmek isterim. Kaymakamlık yaparken Manisa Turgutlu ve Kırşehir Kaman'da bu tür sarsıntılar olduğunda ben hemen şeyi arardım, acil telefon numaralarım vardı, rasathaneyi arayıp sorardım, orada uzmanlar vardır silindirin başında. Yani sarsıntıdan hemen sonra arardım, çıkarlar ve o sarsıntının oradaki görüntüsünü anlatırlardı bana. Akıbetini sorardım "Rahat olun, herhangi bir sıkıntı yok." derdi. Bunun da sebebi şu: İç Anadolu bölgesinde yani bulunduğumuz İç Anadolu bölgesi genel olarak -o zaman anlatmışlardı- "Kuzey-güney hatları diye kılcal fay hatları var." derdi anlattığına göre. Bu fay hatlarının ürettiği deprem miktarı en fazla 5'tir ve kısa sürer. İşte bu, şimdi...

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Bu da 5,2'ymiş.

KAMU DENETÇİSİ SADETTİN KALKAN - 5,2 Konya'dan geldi. Bu, batı Ege Bölgesi de dâhil, İç Anadolu da dâhil "kılcal damar hatları" deniyor buna, fay hatları, fazla deprem üretmez; 3-4 şiddetinde kısa sürer, onun için rahat olun derim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI AHMET SALİH DAL - Eyvallah.

Biz de depremi hisseden tüm vatandaşlarımıza geçmiş olsun diyoruz. İnşallah ciddi bir mal ve can kaybına sebebiyet vermemiştir.

Değerli arkadaşlar, önümüzdeki toplantıda tavsiye kararlarına uymayan kurum ve kuruluşlarının temsilcilerini dinlemek üzere kamu denetçisi arkadaşlarımızın da katılımlarıyla toplanacağız. Ayrıca, geçen dönem olduğu gibi yine kurumun kararlarına uyan kurum ve kuruluşlarımızın da Alt Komisyonumuza davet edilmesi suretiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında Kamu Denetçiliği Kurumumuz ile kurum ve kuruluşlarımızı olumlu anlamda da bir araya getirmek istiyoruz. Temennimiz odur ki tavsiye kararlarına uyum her yıl artarak devam etsin.

Evet, 4'üncü Karma Alt Komisyon Toplantımızın tarihini sizlerle paylaşacağız ileriki günlerde.

Değerli katılımcılar, gündemimizde görüşülecek konuları tamamlamış bulunduğumuzdan toplantıyı kapatıyor ve hepinize teşekkür ediyorum; sağ olun.

Kapanma Saati: 16.06